

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра фінансів**

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Декан факультету

д.е.н., проф. А.Д. Діброва

“\_\_\_\_\_” \_\_\_\_\_ 2019 р.

Протокол № 10 від 20 червня 2019 р.

**РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО**

на засіданні кафедри фінансів

Протокол № 11 від 10 червня 2019 р.

Завідувач кафедри

д.е.н., проф. Н.М. Давиденко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Проектне фінансування**

(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки \_\_\_\_\_

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація \_\_\_\_\_

(назва спеціалізації)

факультет економічний

(назва факультету)

Розробник: Скрипник Галина Олексіївна, доцент кафедри фінансів,

к.е.н.

Київ – 2019

## 1. Опис навчальної дисципліни

### Проектне фінансування

(назва)

|                                                                                                       |                                                                   |                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень                       |                                                                   |                       |
| Галузь знань                                                                                          | 07 «Управління та адміністрування»<br>(шифр і назва)              |                       |
| Напрямок підготовки                                                                                   | (шифр і назва)                                                    |                       |
| Спеціальність                                                                                         | 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»<br>(шифр і назва) |                       |
| Освітній ступінь                                                                                      | Магістр<br>(бакалавр, спеціаліст, магістр)                        |                       |
| Характеристика навчальної дисципліни                                                                  |                                                                   |                       |
| Вид                                                                                                   | вибіркова                                                         |                       |
| Загальна кількість годин                                                                              | 120                                                               |                       |
| Кількість кредитів ECTS                                                                               | 4                                                                 |                       |
| Кількість змістових модулів                                                                           | 3                                                                 |                       |
| Курсовий проект (робота)<br>(якщо є в робочому навчальному плані)                                     | (назва)                                                           |                       |
| Форма контролю                                                                                        | Іспит                                                             |                       |
| Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання                                   |                                                                   |                       |
|                                                                                                       | денна форма навчання                                              | заочна форма навчання |
| Рік підготовки                                                                                        | 1                                                                 | 1                     |
| Семестр                                                                                               | 2                                                                 | 2                     |
| Лекційні заняття                                                                                      | 30 год.                                                           | 6 год.                |
| Практичні, семінарські заняття                                                                        | 15 год.                                                           | 6 год.                |
| Лабораторні заняття                                                                                   | год.                                                              | год.                  |
| Самостійна робота                                                                                     | 75 год.                                                           | 108 год.              |
| Індивідуальні завдання                                                                                | год.                                                              | год.                  |
| Кількість тижневих годин<br>для денної форми навчання:<br>аудиторних<br>самостійної роботи студента – | 4 год.<br>5 год.                                                  |                       |

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета** – вироблення і систематизація об'єктивних знань, умінь, поглиблення фахових компетенцій з методології та інструментарію організації проектного фінансування на підставі законодавства України з урахуванням вітчизняних та іноземних наукових досліджень для ефективного застосування їх у своїй професійній діяльності.

**Завдання дисципліни є:**

- засвоєння, методів, способів та інструментів фінансових ресурсів для фінансування різних проектів з різних можливих джерел;
- ознайомлення з методами і способами оцінювання проектів і програм з метою їх фінансування;
- опанування методів проектного аналізу і оцінювання кредитоспроможності позичальника проектних коштів;
- опанування методів і способів альтернативних джерел проектного фінансування і прийняття рішень щодо їх вибору;
- ознайомлення з роллю міжнародних фінансових установ у проектному фінансуванні та опанування методів залучення фінансових ресурсів через міжнародні ринки;
- формування навичок оцінки фінансових ринків і визначення проектних ризиків, які супроводжують проектне фінансування, а також методів і способів їх страхування і хеджування.

В результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній спеціаліст повинен **знати:**

- систему сучасних методів управління інвестиційною діяльністю;
- основні поняття, терміни, закономірності проектного фінансування, основні джерела фінансування проектів і способи їх залучення;
- методологію альтернативного аналізу джерел фінансування і кредитного аналізу позичальника проектних ресурсів;
- механізм обґрунтування фінансування проектів за допомогою лізингу;
- механізм іпотечного фінансування проекту;
- механізм та інструменти залучення проектних ресурсів через міжнародні фінансові ринки;
- сучасні методи оцінки й прогнозування інвестиційного ринку;
- способи та інструменти зниження проектних ризиків і вміння їх виявляти.

Студенти повинні **вміти:**

- застосовувати методики оцінки інвестиційної привабливості галузей економіки і ведення прогнозування інвестиційного ринку;
- визначити фінансові потреби і джерела фінансування;
- використовувати процедури відбору постачальників, підрядчиків та інших виконавців проектів на основі торгів;
- здійснювати підготовку і укладання контрактів;
- розраховувати кошторис і бюджет проекту;

- визначити терміни виконання проекту і розробляти графіки його реалізації;
- контролювати процес виконання проекту і коригувати план його реалізації;
- управляти ризиками проектної діяльності, аналізувати ситуації їх виникнення, розробляти відповідні заходи.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. «КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ»**

##### **Тема 1. Теоретичні аспекти проектного фінансування**

Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів. Особливості проектного фінансування. Переваги проектного фінансування порівняно з іншими формами фінансування.

Об'єкти проектного фінансування як сектор соціальної та виробничої інфраструктури. Склад учасників проекту, їх ролі, розподіл функцій і відповідальності. Функції менеджера (управлінської команди) проекту. Види проектного фінансування за ознаками класифікації.

##### **Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування**

Система організації проектного фінансування. Розробка проектно-кошторисної документації. Укладання договорів та контрактів.

Моніторинг реалізації інвестиційних проектів. Суть та мета моніторингу реалізації інвестиційного проекту. Основні принципи побудови системи моніторингу інвестиційних проектів. Маркетинговий, фінансовий та технічний моніторинги проектів.

Основні показники фінансового моніторингу. Суб'єкти моніторингу. Напрямки основного моніторингу в банківському інвестиційному кредитуванні. Моніторинг державного будівництва. Експертиза проекту.

##### **Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування**

Основні аспекти технічного аналізу проекту. Аналіз технічної життєздатності проекту. Основні аспекти технічного аналізу проекту.

Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту. Основні критерії визначення раціонального розміщення підприємства.

Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування. Основні вимоги при виборі технологій. Фактори, які впливають на вибір технології.

Організація підготовки та здійснення проекту. Етапи розробки проектної документації. Заходи з розробки проектної документації.

## **Змістовий модуль 2. «ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТІВ, ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

### **Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів в системі проектного фінансування**

Загальна характеристика методів оцінювання доцільності інвестиційного проекту, групи критеріїв доцільності прийняття інвестиційних рішень. Показники оцінки економічної ефективності інвестицій.

Оцінка економічної привабливості та ефективності проект. Фактори, які впливають на економічну цінність проекту. Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту. Оцінка впливу проекту на економіку країни.

### **Тема 5. Фінансове забезпечення інвестиційних проектів**

Джерела фінансування проектів: класифікація, склад і структура. Організаційні форми фінансування проектів.

Визначення вартості і структури капіталу. Формування структури джерел фінансування проекту. Державне (бюджетне) фінансування інвестиційних проектів. Принципи надання бюджетних асигнувань. Державні цільові програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Фінансування проектів за рахунок місцевих бюджетів. Державний фонд регіонального розвитку: завдання та функції. Проекти місцевого розвитку.

Перспективи використання проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.

### **Тема 6. Вартість і структура інвестиційних ресурсів в системі проектного фінансування**

Аналіз змінних та постійних витрат за проектом. Класифікація витрат. Управління структурою витрат проекту.

Процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства. Розрахунок точки беззбитковості проекту. Операційний аналіз витарт підприємства. Розрахунок межі рентабельності, запасу фінансової міцності і сили впливу операційного важеля.

Аналіз руху грошових коштів за прямим та непрямим методами. Оптимізація грошових потоків в проектному фінансуванні. Модель Баумоля, модель Міллера – Орра.

## **Змістовий модуль 3. «ПРОЕКТНІ РІШЕННЯ, МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ»**

### **Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності**

Необхідність врахування рівня невизначеності при прийнятті проектних рішень. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.

Метод достовірних еквівалентів. Метод визначення переваги. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності. Система фінансових ризиків та їх класифікація. Мета аналізу ризику. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності та ризику. Аналіз чутливості проекту. Аналіз еквівалента певності. Методи зниження ризику.

#### **Тема 8. Соціальний та екологічний аналіз в проектному фінансуванні**

Соціальний аналіз проекту. Вартісна оцінка соціального ефекту. Елементи соціального аналізу проекту. Індикатори, що використовуються в соціальному аналізі. Соціальне середовище проекту та його оцінка.

Екологічний аналіз важлива складова проектного фінансування. Етапи проведення екологічного аналізу проекту.

Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє середовище. Методи оцінки екологічних наслідків проектів, що використовуються в міжнародній практиці. Типи впливу проекту на навколишнє середовище.

#### **Тема 9. Проектне фінансування за участю міжнародних фінансових інституцій**

Організація фінансування проектів групою світового банку.

Організація фінансування проектів за участю Європейського банку реконструкції та розвитку. Цілі та функції Європейського банку реконструкції та розвитку. Стратегічні напрями діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку. Основні умови для фінансування проектів ЄБРР.

Організація проектного фінансування міжнародними регіональними банками розвитку. Чорноморський банк торгівлі та розвитку: цілі та функції. Європейський інвестиційний банк: співробітництво з Україною.

Фінансування проектів за участю експортно-кредитних агентств. Експортно-кредитне агентство: мета і завдання. Основні риси та переваги кредитного страхування.

#### **Тема 10. Особливості проектного фінансування за рахунок коштів Європейського Союзу**

Європейський інвестиційний банк у фінансуванні проектів розвитку. Співпраця ЄІБ у секторі охорони навколишнього середовища. Умови фінансування проектів у рамках спільної з ЄІБ Програми залежно від типу позичальника.

Проектне фінансування за участю європейських інвестиційних фондів. Фінансування програм секторальної бюджетної підтримки ЄС.

Міжнародні програми фінансової допомоги аграрного сектору економіки України. Моніторинг проектів, що фінансуються за кошти фондів ЄС. Перелік елементів проекту, що підлягають перевірці.

#### 4. Структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання.

| Назви змістових модулів і тем                                                             | Кількість годин |        |              |   |      |      |     |              |              |    |      |      |       |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|--------------|---|------|------|-----|--------------|--------------|----|------|------|-------|--|
|                                                                                           | денна форма     |        |              |   |      |      |     | Заочна форма |              |    |      |      |       |  |
|                                                                                           | Тижні           | усього | у тому числі |   |      |      |     | усього       | у тому числі |    |      |      |       |  |
|                                                                                           |                 |        | л            | п | ла б | ін д | с.р |              | л            | п  | ла б | ін д | с.р . |  |
| 1                                                                                         | 2               | 3      | 4            | 5 | 6    | 7    | 8   | 9            | 10           | 11 | 12   | 13   | 14    |  |
| Змістовий модуль 1. «Концептуальні засади проектного фінансування»                        |                 |        |              |   |      |      |     |              |              |    |      |      |       |  |
| Тема 1. Теоретичні аспекти проектного фінансування.                                       | 1               | 6      | 2            | 2 |      |      | 4   | 7            |              |    |      |      | 7     |  |
| Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування.                          | 2               | 8      | 2            | - |      |      | 6   | 8            |              | 1  |      |      | 7     |  |
| Тема 2. Організація взаємодія учасників проектного фінансування.                          | 3               | 9      | 2            | 2 |      |      | 5   | 8            | 1            |    |      |      | 7     |  |
| Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування.                               | 4               | 7      | 2            | 1 |      |      | 4   | 8            |              | 1  |      |      | 7     |  |
| Тема 3. Технічний аналіз в системі проектного фінансування.                               | 5               | 9      | 2            | 1 |      |      | 6   | 8            |              |    |      |      | 8     |  |
| Разом за змістовим модулем 1                                                              |                 | 40     | 10           | 5 |      |      | 25  | 39           | 1            | 2  |      |      | 36    |  |
| Змістовий модуль 2. «Оцінювання ефективності проектів, фінансове забезпечення»            |                 |        |              |   |      |      |     |              |              |    |      |      |       |  |
| Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів в системі проектного фінансування. | 6               | 10     | 2            | 2 |      |      | 6   | 9            | 1            | 1  |      |      | 7     |  |
| Тема 4. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів в системі проектного фінансування. | 7               | 6      | 2            | - |      |      | 4   | 8            |              | 1  |      |      | 7     |  |
| Тема 5. Фінансове забезпечення інвестиційних проектів.                                    | 8               | 10     | 2            | 2 |      |      | 6   | 8            | 1            |    |      |      | 7     |  |
| Тема 6. Вартість і структура інвестиційних ресурсів в системі проектного фінансування.    | 9               | 6      | 2            | - |      |      | 4   | 9            | 1            | 1  |      |      | 7     |  |
| Тема 6. Вартість і структура інвестиційних                                                | 10              | 8      | 2            | 1 |      |      | 5   | 8            |              |    |      |      | 8     |  |

|                                                                                     |    |            |           |           |   |   |           |            |          |          |  |  |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----|------------|-----------|-----------|---|---|-----------|------------|----------|----------|--|--|------------|
| ресурсів в системі проектного фінансування.                                         |    |            |           |           |   |   |           |            |          |          |  |  |            |
| Разом за змістовим модулем 2                                                        |    | 40         | 10        | 5         |   |   | 25        | 41         | 3        | 2        |  |  | 36         |
| <b>Змістовий модуль 3. «Проектні рішення, міжнародне фінансування проектів»</b>     |    |            |           |           |   |   |           |            |          |          |  |  |            |
| Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності.      | 11 |            | 1         | 1         |   |   | 5         | 7          |          |          |  |  | 7          |
| Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності..     | 12 |            | 1         | -         |   |   | -         | 9          |          | 1        |  |  | 8          |
| Тема 8. Соціальний та екологічний аналіз в проектному фінансуванні.                 | 13 |            | 2         | 1         |   |   | 5         | 8          | 1        |          |  |  | 7          |
| Тема 8. Соціальний та екологічний аналіз в проектному фінансуванні.                 | 14 |            | 2         | 2         |   |   | 6         | 8          | 1        |          |  |  | 7          |
| Тема 9. Проектне фінансування за участю міжнародних фінансових інституцій.          | 14 |            | 2         | -         |   |   | 4         | 8          |          | 1        |  |  | 7          |
| Тема 10. Особливості проектного фінансування за рахунок коштів Європейського Союзу. | 15 |            | 2         | 1         |   |   | 5         | 7          |          |          |  |  | 7          |
| Разом за змістовим модулем 3                                                        |    | 40         | 10        | 5         |   |   | 25        | 40         | 2        | 2        |  |  | 36         |
| <b>Усього годин</b>                                                                 |    | <b>120</b> | <b>30</b> | <b>15</b> |   |   | <b>75</b> | <b>120</b> | <b>6</b> | <b>6</b> |  |  | <b>108</b> |
| <b>Курсовий проект (робота)</b>                                                     |    | -          | -         | -         | - | - | -         |            |          |          |  |  |            |
| (якщо є в робочому навчальному плані)                                               |    |            |           |           |   |   |           |            |          |          |  |  |            |
| <b>Усього годин</b>                                                                 |    | <b>120</b> | <b>30</b> | <b>15</b> |   |   | <b>75</b> | <b>120</b> | <b>6</b> | <b>6</b> |  |  | <b>108</b> |

#### 4. Теми семінарських занять (Навчальним планом не передбачено)

| № з/п | Назва теми | Кількість годин |
|-------|------------|-----------------|
|       |            |                 |

#### 6. Теми практичних занять

| № з/п | Назва теми                                                                                                              | Кількість годин |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів.                                    | 1               |
| 2     | Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик. | 2               |
| 3     | Програмні продукти для розробки інвестиційних проектів,                                                                 | 2               |



|    |                                                                                                                                   |    |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
|    | критичний шлях проекту.                                                                                                           |    |
| 4  | Критерії оцінювання тендерних пропозицій, контракт з переможцем тендеру.                                                          | 2  |
| 5  | Управління ходом реалізації проекту: концепція, моделі і механізм.                                                                | 2  |
| 6  | Оцінка вартості проектних робіт з урахуванням стадій і видів проектування.                                                        | 1  |
| 7  | Моделі визначення вартості власного капіталу: цінова модель капітальних активів, модель прибутку на акцію, модель премії за ризик | 1  |
| 8  | Динамічні методи фінансової оцінки інвестиційних проектів.                                                                        | 1  |
| 9  | Економіко-математична модель оцінки ризиків інвестиційного проекту.                                                               | 2  |
| 10 | Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності. Вибір ставки дисконтування.                                                | 1  |
| 11 | Разом                                                                                                                             | 15 |

### Задачі для роботи в групах:

#### Варіант 1

Є три незалежних інвестиційних проекти, кожний з яких тривалістю один рік. Очікувана прибутковість проекту залежить від стану кон'юнктури ринку, причому кожному стану можна приписати певну ймовірність його появи.

Таблиця 1

| Прогноз стану кон'юнктури ринку | Ймовірність | Доходність (R), % |          |          |
|---------------------------------|-------------|-------------------|----------|----------|
|                                 |             | Проект А          | Проект Б | Проект В |
| Песимістичний                   | 0,25        | 10                | 9        | 14       |
| Найбільш ймовірний              | 0,50        | 14                | 13       | 12       |
| Оптимістичний                   | 0,25        | 16                | 18       | 10       |

#### Завдання:

1. Знайти очікувану доходність та ризик (абсолютний та відносний) трьох вказаних проектів та проранжуйте ці проекти за показниками доходності та ризику. Зробіть висновок про те, який проект слід обрати.
2. Розрахувати дохідність та ризик портфелю інвестицій із трьох проектів з рівними вагами та проаналізувати наявність взаємозв'язку між дохідністю проектів.
3. Запропонуйте модель ефективного портфелю інвестицій. Пропозиції супроводжуйте необхідними формулами, розрахунками та поясненнями.

## Варіант 2

Підприємство розглядає інвестиційний проект – придбання нової технологічної лінії. Вартість придбання (ціна придбання + ціна доставки та монтажу) становить 2800 ум.гр.од. Термін експлуатації - три роки; амортизаційні відрахування на обладнання (знос) здійснюється за методом прямолінійної амортизації. Суми, отримані від ліквідації обладнання, покривають витрати на його демонтаж.

Грошові надходження від реалізації продукції, виробленої на цій лінії (без урахування податкових платежів, що включаються до ціни та враховується у собівартість продукції), експертами-аналітиками з планового відділу підприємства прогнозується в обсязі 3900 ум.гр.од. за піднесення та нормального стану економіки, 3700 ум.гр.од. – за економічної кризи.

Щорічні поточні витрати (у них враховуються витрати на оплату праці, сировини, матеріалів, енергії та інші експлуатаційні витрати) оцінюються відповідно 2900 ум.гр.од. за піднесення та нормального стану економіки, 3100 ум.гр.од. – за економічної кризи. Ставка податку на прибуток становить – 18%.

Імовірність піднесення економіки прогнозується 25%, ймовірність стабільного розвитку – 55%, ймовірність кризи – 20%.

Стартові (початкові) інвестиції здійснюються без участі зовнішніх джерел фінансування, тобто за рахунок власних засобів. Підприємство розраховує отримати віддачу від власних фінансових ресурсів у розмірі 11%.

Проаналізувати чутливість та припустимий вплив на фактори проекту (початкові інвестиції, терміни виконання, очікувані щорічні грошові надходження від реалізації продукції, очікувані щорічні поточні витрати на виробництво продукції, ставка дисконтування). Зробити висновок про доцільність реалізації цього інвестиційного проекту.

## 6. Теми лабораторних занять (Навчальним планом не передбачено)

| № з/п | Назва теми | Кількість годин |
|-------|------------|-----------------|
| 1     | -          |                 |

## 7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів.
2. Види ризиків у разі застосування проектного фінансування.
3. Переваги проектного фінансування. Процес інвестиційної діяльності, етапи інвестиційного процесу.
4. Зарубіжний і вітчизняний досвід проектного фінансування.
5. Мотивація проектного фінансування.
6. Вигоди учасників інвестиційної діяльності.
7. Охарактеризуйте етапи процесу інвестиційної діяльності.

8. Наведіть приклади використання проектного фінансування для здійснення великомасштабного інвестиційного проекту.
9. Загальна характеристика і схема проведення інвестиційних досліджень, фази життєвого циклу інвестиційного проекту.
10. Інвестиційні стратегії, інвестиційний задум проекту.
11. Попередній аналіз здійснення проекту і підготовка Декларації про наміри.
12. Організація проведення передінвестиційних досліджень.
13. Проведення техніко-економічного обґрунтування проекту будівництва.
14. Охарактеризуйте передінвестиційну фазу життєвого циклу проекту.
15. Розкрийте сутність процесу формування інвестиційного задуму.
16. Визначте складові Декларації про наміри.
17. Проаналізуйте склад і деталізацію бізнес-плану.
18. Порівняйте фінансовий та економічний аналіз, як критерії оцінки доцільності інвестування проектів.
19. Проаналізуйте підходи до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність та ризик.
20. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.
21. Метод достовірних еквівалентів. Метод визначення переваги.
22. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності.
23. Необхідні умови для визначення вартості проекту.
24. Послідовність визначення вартості проекту на підставі його сітьової (мережної) моделі.
25. Типи грошових потоків за проектом, методи планування грошових потоків та їх відображення у фінансових документах.
26. Програмні продукти для розробки інвестиційних проектів, критичний шлях проекту. Планування тривалості і вартості робіт за проектом.
27. Проаналізуйте яким чином здійснюється розподіл вартості проекту протягом його життєвого циклу. Які методи оцінок при цьому використовують?
28. Порівняйте види бюджетів за призначенням та зробіть висновок щодо їх розподілу по стадіях проекту.
29. Сформулюйте висновок щодо того, які грошові потоки є більш доцільними при реалізації інвестиційних проектів.
30. Визначте які методи використовують при плануванні грошових потоків за проектом. Обґрунтуйте чому саме ці методи використовуються.
31. Обґрунтуйте чому існує необхідність проведення тендеру, а саме якщо будівництво здійснюється за рахунок державних коштів.
32. Виявіть та охарактеризуйте ознаки та відмінності між способами проведення тендерів. Яку інформацію подають претенденти при кожному з цих способів ?
33. Проаналізуйте яким чином здійснюється підписання та подання тендерних пропозицій. Зробіть висновки.

34. Поясніть чому саме відкриті торги є основною процедурою державних закупівель.
35. Проаналізуйте функції замовника – розпорядника державних коштів. Які висновки можна зробити ?
36. Проаналізуйте схему взаємозв'язку інвестиційного проекту і проектно-кошторисної документації.
37. Визначте ознаки та відмінності між одно- та двостадійним проектуванням. Який з двох варіантів є більш доцільним при проектуванні ?
38. Обґрунтуйте чому ціноутворення в інвестиційній сфері має певні відмінності від ціноутворення у всіх інших галузях економіки ?
39. Сформулюйте висновок щодо методики розробки цін на будівельну продукцію. Які недоліки системи ціноутворення інвестиційної сфери ?
40. Порівняйте методики розробки проектно-кошторисної документації в Україні і розвинених країнах світу.
41. Обґрунтуйте необхідність експертизи проектів, визначте сутність цього поняття.
42. Наведіть існуючий в Україні порядок затвердження інвестиційних програм і проектів.
43. Прокоментуйте напрямки за якими проводиться експертиза науково-технічних проектів, наведених в Законі України «Про науку і науково-технічну діяльність».
44. Проаналізуйте перелік документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України перед початком переговорів з МВФ згідно діючого порядку.
45. Опишіть зміст і призначення планової і звітної документації, що використовується у разі фінансування проекту за участю міжнародних фінансових організацій згідно існуючого Порядку.
46. Охарактеризуйте систему проектного фінансування.
47. Виявіть переваги та недоліки трьох груп фінансування проектів.
48. Сформулюйте визначення організаційних форм фінансування проектів.
49. Порівняйте основні форми проектного фінансування.
50. Проаналізуйте та перелічіть переваги й недоліки проектного фінансування.
51. Проаналізуйте фактори, що обумовлюють систему управління проектом.
52. Зробіть порівняльну характеристику системи управління проектом із зворотним зв'язком та системи управління проектом із зворотним зв'язком третього порядку.
53. Наведіть особливості постачання матеріально-технічних ресурсів. Чим вони зумовлені ?
54. Порівняйте два способи капітального будівництва.
55. Охарактеризуйте сутність і види моніторингу проектів.

56. Наведіть основні принципи обґрунтування побудови системи моніторингу інвестиційного проекту.
57. Проаналізуйте напрямки моніторингу в банківському інвестиційному кредитуванні.
58. Охарактеризуйте основні показники фінансового моніторингу після введення об'єкта в експлуатацію.
59. Наведіть особливості моніторингу державного будівництва.
60. Перспективи використання проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.

### ***Тестові завдання***

#### ***1. Назвіть етапи фінансування проекту:***

- а) попереднє вивчення життєздатності проекту;
- б) розробка плану реалізації проекту;
- в) організація фінансування;
- г) контроль за виконанням плану проект;
- д) дотримання умов фінансування проекту.

#### ***2. Експертиза проекту — це:***

- а) остаточна оцінка всіх аспектів проекту перед рішення про здійснення фінансування;
- б) контроль за своєчасністю виконання будівельно-монтажних робіт;
- в) контроль за виконанням нормативу використання будівельних матеріалів;
- г) остаточна оцінка кредитоспроможності;
- д) остаточна оцінка економічної ефективності проекту.

#### ***3. Погоджений проект подається на розгляд до...***

- а) містобудівної ради при головному архітекторові району (міста);
- б) тендерного комітету;
- в) організації замовника проекту;
- г) організації генерального проектувальника;
- д) організації, яка є розробником проектно-кошторисної документації.

#### ***4. У яких випадках може відбутися припинення робіт за інвестиційним проектом з ініціативи замовника ?***

- а) відсутність коштів для фінансування проекту;
- б) банкрутство підрядчика;
- в) тривале (понад три місяці) відставання у виконанні робіт з вини підрядчика;
- г) недоцільність продовження інвестування в об'єкт;
- д) відсутність угоди з субпідрядником.

#### ***5. Ким затверджується тендерна документація ?***

- а) замовником тендерів (торгів);
- б) підрядником;
- в) тендерним комітетом;
- г) секретаріатом тендерного комітету;
- д) оферентом.

**6. Середньозважена вартість капіталу залежить від:**

- а) структури капіталу;
- б) ціни залучення капіталу;
- в) величини очікуваної ставки вартості власного капіталу;
- г) величини очікуваної ставки вартості позичкового капіталу;
- д) величини поточної ринкової вартості боргу.

**7. Методи аналізу ризику — це:**

- а) метод «Монте-Карло»;
- б) метод чутливості;
- в) метод «дерева рішень»;
- г) експертний метод;
- д) метод сценаріїв.

**8. Скринінг має встановити:**

- а) чи варто здійснювати проект;
- б) який з варіантів проекту є найкращим для досягнення його цілей?;
- в) ефективність проекту;
- г) термін окупності інвестицій;
- д) джерела фінансування проекту.

**9. Які показники використовують при проведенні фінансового моніторингу?**

- а) загальний обсяг інвестицій за проектом;
- б) джерела фінансування проекту;
- в) контрольні виміри обсягу виконання будівельно-монтажних робіт;
- г) номенклатуру інвестиційного продукту;
- д) кошторисну вартість будівництва.

**10. Ким здійснюється моніторинг державного будівництва ?**

- а) фінансуючими банками;
- б) замовником соціального проекту;
- в) генеральним проектувальником;
- г) проектно-дослідницької організацією;
- д) субпідрядником.

**Задача**

Аналіз ефективності інвестицій у придбання комплексу техніки для вирощування цукрових буряків.

Суть проекту: аграрне підприємство розглядає проект придбання комплексу сільськогосподарської техніки для вирощування цукрових буряків. Реалізація проекту дозволить підприємству значно збільшити посівну площу цукрових буряків за очікуваної урожайності 300 ц/га.

Вартість комплексу техніки – 3880 тис. грн. Посівну площу цукрових буряків буде доведено до 200 га. За технологічною картою величина річних витрат на вирощування цукрових буряків з розрахунку на 1 га посівної площі становить 7700 грн. Середня ціна продажу цукрових буряків – 45,00 грн./ц. Ставку дисконтування визначено на рівні 15% річних.

## 9. Методи навчання

Сучасні вимоги до підготовки фінансистів передбачають здобуття основних практичних вмінь та навичок. Опанувати сучасними технологіями прийняття управлінських рішень, формування комунікативної компетентності, навичок роботи та керівництва групою, вміння застосовувати основні функції фінансів в практику роботи організації найкраще допоможуть інтерактивні методи навчання, їх застосування можливе як при всіх видах аудиторних занять, так і в самостійній роботі студента.

Планування занять передбачає створення передумов для реалізації таких методологічних принципів навчального процесу:

- *інтенсивне використання самостійної роботи студента* (підготовчий етап до роботи над ситуаційним завданням, пошук матеріалу для виконання аналітичних та аналітично-ситуаційних задач, складання індивідуального алгоритму прийняття управлінського рішення, самооцінювання управлінських якостей та здібностей тощо);

- *використання методу конкретної ситуації* з метою пояснення нових теоретичних положень теми;

- *активне використання технічних засобів навчання*, в тому числі відеоматеріалів, які ілюструють і надають інформацію до ситуаційних задач;

- *дотримання жорсткого регламенту*: визначення часу на індивідуальну роботу, на обговорення та прийняття групового рішення, на представлення групового варіанту вирішення проблеми, на дискусію;

- *впровадження принципу нормування*: дотримання норм і правил при проведенні ділової гри, чітке визначення оцінювання результатів гри;

- *дотримання умов недостатньої визначеності*. Оскільки управлінські рішення приймаються в умовах дефіциту об'єктивної інформації, необхідно навчати майбутніх менеджерів „діяти за обставинами”;

- *використання різних рольових функцій* при аналізі студентами конкретних ситуацій. Як правило, залежно від здібностей студентів, можуть виконуватись ролі „опонента”, „оптиміста” або „песиміста”, „адвоката”, „провокатора”, „реаліста” та ін.;

- *активна підтримка внутрішньогрупової взаємодії студентів*, залучення до обговорення пасивних студентів, зняття напруження у відношеннях між емоційними й амбіційними членами групи;

- *впровадження принципу прямого звертання*: активізація й залучення до обговорення за допомогою запитань: „Як би ви вчинили в такому випадку (в ролі керівника підприємства, власника, співробітника)? Що ви думаєте з приводу такої ситуації...? Чи зустрічались ви з подібними ситуаціями?”

Порівняно з традиційним, в інтерактивному навчанні змінюється сама роль викладача. Він поступається своєю активною роллю студентам і тільки спрямовує ігровий процес навчання та розвитку через співорганізаційно-взаємодії учасників, створює умови для їх ініціативи й творчого пошуку ефективних рішень конкретних ситуацій.

Під час проведення занять, які передбачають самостійну роботу студентів під керівництвом викладача з навчальної дисципліни „Проектне фінансування” доцільно використовувати такі інтерактивні методи навчання як, метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри.

## **10. Форми контролю**

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни „Проектне фінансування” є практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів під керівництвом викладача, самостійна робота магістрів.

Відповідно до вище зазначених форм організації навчання формами контролю засвоєння програми є: самоконтроль, написання модульних контрольних робіт, реферату, виконання індивідуальних практичних завдань та іспит за період вивчення дисципліни.

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

При вивченні навчальної дисципліни „Проектне фінансування” використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий та відстрочений.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням предмету з метою визначення рівня підготовки студентів з відповідних дисциплін, які формують базу для його опанування. Вхідний контроль проводиться на першому занятті по питаннях, які відповідають програмі попередніх базових дисциплін. Результати вхідного контролю враховують при коригуванні завдань для самостійної роботи студентів.

Поточний контроль проводиться викладачами у ході аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи.

Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими модулями.

**Поточний контроль** може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерного тестування.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

**Рубіжний модульний контроль** – це контроль знань студентів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Рубіжний модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Частота проведення



цього виду контролю визначається кількістю змістових модулів протягом навчального семестру.

**Семестровий контроль** з дисципліни „Проектне фінансування”. проводиться відповідно до навчального плану у вигляді іспиту в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни згідно з *"Положенням про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України"*.

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

**Рейтингове оцінювання** знань студентів не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд із нею. Воно робить систему оцінювання гнучкішою, об'єктивнішою і сприяє систематичній та активній самостійній роботі студентів протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між студентами у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей студентів.

Форма проведення семестрового контролю є комбінованою (частково усна - при проведенні співбесіди, частково письмова - при відповідях на теоретичні питання та тестуванні тощо), зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни „Проектне фінансування” й доводяться до відома студентів на першому занятті.

**Іспит** – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного модульного контролю та підсумкової атестації.

**Самоконтроль** при вивченні дисципліни „Проектне фінансування”. призначений для самооцінки студентами якості засвоєння навчального матеріалу. З цією метою у робочій програмі навчальної дисципліни передбачаються питання для самоконтролю.

## 11. Розподіл балів, які отримують студенти

1. Відповідно до Положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України», затвердженого ректором університету 27.02.2019 р., рейтинг студента з навчальної роботи  $R_{HP}$  стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{дис}},$$

де,  $R^{(1)}_{зм}, \dots, R^{(n)}_{зм}$  – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

$n$  – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{зм}, \dots, K^{(n)}_{зм}$  – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{зм} + \dots + K^{(n)}_{зм}$  – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти  $K^{(1)}_{зм} = \dots = K^{(n)}_{зм}$ . Тоді вона буде мати вигляд:

$$R_{нр} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{зм} + \dots + R^{(n)}_{зм})}{n}$$

**2. Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання студента відбувається згідно Положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7. Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1. Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

| Оцінка національна | Рейтинг здобувача вищої освіти, бали |
|--------------------|--------------------------------------|
| Відмінно           | 90 - 100                             |
| Добре              | 74 - 89                              |
| Задовільно         | 60 - 73                              |
| Незадовільно       | 0 - 59                               |

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни  $R_{дис}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи  $R_{нр}$  (до 70 балів):  $R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}$ .

## 11. Методичне забезпечення

1. Скрипник Г.О. Методичні вказівки для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни „Проектне фінансування” студентів спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит» – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 68 с

## 12. Рекомендована література Основна

1. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. Проектне фінансування. – К.: Наукова столиця, 2018. – 397 с.
2. Давиденко Н.М., Буряк А.В., Скрипник Г.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. / Н.М. Давиденко, А.В. Буряк, Г.О. Скрипник – Київ: ЦП «Компринт», 2017. – 388 с.
3. Скрипник Г.О. Інвестування. Посібник. 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: ЦП «Компринт», 2018 – 350 с.
4. Гузенко О.П. Проектне фінансування (практикум): Навчальний посібник. – Львів «Магнолія 2006», 2013. – 336 с.
5. Жуков В.В. Проектне фінансування: Навч. посіб. – Х.: ВД „ІНЖЕК”, 2004. – 248 с.
6. Кучеренко В.Р., Маркітан О.С. Управління діловими проектами: Навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 280 с.
7. Проектне фінансування: підручник /Т.В. Майорова, О.О. Ляхова та ін.; за ред Т.А. Майорової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: КНЕУ, 2017. – 434с.
8. Проектне фінансування [Текст]: практикум /А.В. Череп [та ін.] – Запоріжжя ЗНУ, 2012. - 241 с.
9. Проектне фінансування [Текст]: навч. посіб. / [О.Д. Вовчак та ін.] – Київ: УБС НБУ, 2015. – 558с.
10. Копилюк О. І. Проектне фінансування [Текст]: навч. посіб. / Копилюк О. І., Костак З. Р. – Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. – 271 с.

#### **Допоміжна**

11. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. Підручник /Т.В. Майорова – К.: Центр учбової літератури, 2004. – 472с.
12. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навч. посіб. - К.: ЦНЛ, 2003. – 188 с.
13. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник /А.С. Музиченко – К.: Кондор, 2006. - 406с.
14. Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: Монографія - К.: ІАЕ УААН, 2003. - 412 с.
15. Пересада А.А., Майорова Т.В., Ляхова О.О. Проектне фінансування: Підручник. - К.: КНЕУ, 2005. – 736 с.
16. Пересада А.А., Майорова Т.В. Управління банківськими інвестиціями: Монографія. - К.: КНЕУ, 2005. - 388 с.
17. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: ТОВ „Видавництво Лібра”, 2002. - 472 с.
18. Скрипник Г.А., Тарасенко О.В. Инвестиционная привлекательность предприятий агропромышленного комплекса Киевской области // Прогресс. - Тбилиси, 2014. - № 1-2 – С. 46 – 51
19. Сословський В.Г. Проектне фінансування. Навчальний посібник / В.Г. Сословський – Львів: «Новий світ – 2000», 2011. – 261 с.
20. Скрипник Г.О. Активізація інвестиційних процесів в регіонах України // Економічний форум – Луцький НТУ – 2017. – № 2 – С. 144-151

21. Скрипник Г.О. Дефіцит Державного бюджету та шляхи його подолання // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – № 5 – С.249-253

### **Інформаційні ресурси**

22. Господарський кодекс України: Закон України № 436-17 від 16.01.2003р./ Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Податковий кодекс: Закон України №2856-VI від 23.12.2010 / Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
25. Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Указ Президента України від 19 лютого 1994 р. № 55-94. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55/94>
26. Про приватизацію майна державних підприємств. Закон України від 4 березня 1992 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>
27. Про господарські товариства. Закон України від 19 вересня 1991р. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
28. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди). Закон України від 15 березня 2001 року N 2299-III. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>
29. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
30. Про кредитні спілки. Закон України від 20 грудня 2001 року № 2908-III. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
31. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
32. Офіційний Інтернет-сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, 2011: <http://www.smida.gov.ua/>..
33. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.
34. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>